

Mõttele häid mõtteid ja suhtle loodusega!

Kas te teate, kes on Metsamoor, kust ta tuleb ja millest räägib? Kindlasti teate, kui käisite enne õpilaste vahetajale minekut neljapäeval Vana-Koiola koolis Metsamooriga kohtumas. Võib-olla olete temaga varem kohtunud või kohtute tulevikus. Tema pärisnimi on Irje Karjus ja ta on Veetka talu perenaine Metsamoori perepargis. Kohtumine sai teoks tänu Keskkonnainvesteeringute Keskusele, kes rahastas kooli direktori Siret Lillemäe kirjutatud projekti.

Tunnetuslik loodusprogramm oli projekti esimene osa. Järgnevad ekskursioonid Käsmu poolsaarele, Karula rahvusparki ja Sagadisse. Tublidele õpilastele toimub juuni alguses loodusretk Taevaskojas.

Vana-Koiola kooli söögisaalis andsid küünlad parajalt valgust ja ürditee lõhnas rahustavalt. Kutsutud olid nii õpilased kui ka nende vanemad. Lapsed olid nagu üksainus suur kõrv, reageerides kiirelt igale küsimusele. Trumm kõmises ja ühisloitsu abil oli meeolelu loodud.

Loits on laul, mis mõjub, rääkis Metsamoor. Loitsides läheb mure ära kus kuus ja hing saab puhtaks kui tuul ning ise tugevaks kui puu.

Metsamoor oli kuulajate silmad-kõrvad enda külge haakinud ja sinna jäid need ürituse lõpuni, kuni vastu tulnud vanemad autodega akende alla ilmusid.

Kuidas sa tunnetad maailma? Mõni tunneb kätega, teine kuulab loodust, kolmas näeb rohkem kui teised. Inimesed võtavad maailma erinevalt. Metsamoori sõnum oli: õpi tundma ennast, näe loodust ja suhtle taimede ning puudega, tunnetada puude mõju inimesele, tunne ravimtaimi ja otsi nendelt abi, tea, mida sööd, hoidu mürgisest ainetest, mõtle häid mõtteid!

"Kui te jääte haigeks, siis teie keha hakkab naha peale kirju kirjutama. Vaja on osata neid kirju lugeda," lausus Metsamoor. Kui suunurkadesse tekivad lõhed, siis on keha saatnud kirja, et vajate B-vitamiini. Kust abi saada? "Ikka loodusest. Sööge musta täisteraleiba ja porgandit, jooge porgandimahla või roosa ristiku teed," õpetas Metsamoor.

Nohu võib tulla külmast ja allergiast, väga sageli ka solvumisest. Köha tuleb külmast, viirustest, allergiast, aga ka parasiitidest. "Hea, kui

Metsamoor oli kuulajate silmad-kõrvad enda külge haakinud ja sinna jäid need ürituse lõpuni.

MAIDU JAASONI foto

laps kolmanda eluaastani parasiidid ära põeb, siis ei tule edaspidi astmat," seletas ta.

Iga haiguse vastu on looduses hulgalt ravimtaimi, tunne ainult ära. Nurmekutee aitab köha ja peavalu vastu ja teeb rahulikuks. Ravimtaimede kuningaks peab Metsamoor aga nõgest. Nõgeselehti soovitatav korjata ja kuivatada kevadel, seemneid sügisel. Siis tuleks need koos jahvatada ja purki panna, hea talvel natuke söögi sisse puistata. Nõgeselehed sisaldavad kaltsiumi ja seemned magneesiumi, mõlemad on väga vajalikud.

Taimed võivad ka väga ohtlikud olla, kui nad on valest kohast korjatud. Tee äärest ei tohi ravimtaimi korjata. Kõige paremad ravimtaimed saab metsade tagant aasalt, kus autosid ei liigu.

Taimed võivad väga palju aidata, kui neid tunda. "Jälgi, mis taimed su lähikonnas kasvavad! Kui ilmub mõni uus taim, võib seda sulle vaja minna," lausus Metsamoor. Veetka talus ei olnud varem meelespeasid kasvanud.

Tol kevadel, kui Irje vanaema suri, oli aed õitsvaid meelespeasid täis. Ega asjata ole selle lille nimeks: meeles pea! Teisegi tähelepaneku rääkis Metsamoor. Kui tema poeg aastaid tagasi aprillis raskelt haigeks jäi, käskis perearst mailast korjata. Kevadeks olid õue ilmunud mailased. "Korjasin neid. Tegin teed. Poiss sai terveks ja mailased kadusid. Taimed tulevad kui nõiaväel."

Kõiki teisi ravimtaimi peale kaselehtede ja -pungade tuleb korjata päikesepaistelise ilmaga, pärastlõunal, kui kaste on kuivanud. Kuivatada tuleb neid varjus ja selle juures häid mõtteid mõelda. "Taimed saavad inimese meeolust aru. Teie mõtted lähevad taime sisse ja tulevad teega tagasi," sõnas Metsamoor. "Joo teed, nagu see oleks omaette tegevus!"

Niisugused head soovitusel. Neid soovitusi sai kahe tunni jagu, sest ravimtaimi ja väega puid on palju. Ja küllap on need iidsed tarkused koos lastega ka küla peale laiali pudenenud. Naima Navi

Õpilaste arvamusi:

Joanna (3. kl):

Metsamooriga oli kaasas kitsenahast trumm, mille talle üks hea sõber oli teinud. Me laulsime loitsulaule selle trummi saatel ning Metsamoor mängis ka parmupilli. Kõik saime juua ravimtaimedest valmistatud teed.

Annika (3. kl):

Metsamoor rääkis, et kui tahad kaalust maha võtta, siis istu saunas laval rabarberilehe peal, see aitab.

Gaili, Tiia (3. kl):

Meie saime teada, et kui poisile meeldib tüdruk ja ta tahab seda näidata, siis peab poiss tegema tüdrukule sellise kaardi: joonistama kaardile ilusa südame ja liimima selle peale kaneeli ja pune segu. See lõhnab nii hästi, et tüdrukule hakkabki poiss meeldima.

Laura (4. kl):

Metsamoor pakkus meile teed, mis oli valmistatud kaselehtedest, piparmündist ja raudrohust. Saime teada, et raviteed ei jooda suhkruga.

Roger (5. kl):

Metsamooriga oli kaasas tõrvaseep, mis peseb maha kõik halva energia.

Birgit (3. kl):

Meil oli väga tore päev. Metsamoor õpetas, kuidas teha köhasiirupit, kui oled ennast külmetanud. Tuleb purki panna vaheldumisi paiselehti ja suhkrut. Purk tuleb kaevata maa sisse ja lasta seal seitse nädalat seista. Siis kaevad purgi välja ja köhasiirup ongi valmis.

Kolmanda õppeveerandi tublimad õpilased

Tilsi Põhikool

Kiituse pälvisid väga hea õppimise eest: Kadi Arula, 2. klass

hea õppimise eest: Kätlin Piirimaa, 2. klass
Stella Salu, 2. klass
Arti Arula, 3. klass
Ave Blohhiin, 3. klass
Margo Saarna, 3. klass

Gerrit Lanno, 3. klass
Meelis Oru, 3. klass
Lili Poslina, 3. klass
Mirjam Usakova, 3. klass
Evi Leet, 4. klass
Maarja-Liis Paap, 4. klass
Richard Vares, 4. klass
Kajali Kikkas, 5. klass
Anneli Oru, 6. klass
Sandra Salu, 6. klass
Kätlin Kindsiveer, 7. klass

Siiri Täht, 7. klass
Anu Jõela, 9. klass
Rauno Veberson, 9. klass
Vahur Sakkos, 8. klass

Vana-Koiola Kool

Kiituse pälvisid väga heade õpitulemuste eest: Mari-Liis Kõiv, 3. klass
Silver Schmeiman, 3. klass
Birgit Vana, 3. klass

Eliis Vana, 5. klass
Inge-Marit Tigas, 5. klass

heade õpitulemuste eest: Mona Lisa Evestus, 2. klass
Joanna Juks, 3. klass
Gaily Piirimaa, 3. klass
Kristjan-Keijo Kindsiveer, 4. klass
Laura Ploompuu, 4. klass
Reio Pütt, 4. klass
Kristo Kindsiveer, 5. klass
Mart Tigas, 6. klass

Vallavanema veerg

Sirje Tobreluts,
Laheda vallavanem

Kus viga näed laita, seal tule ja aita

Möödas on Riigikogu valimised. Täna neid inimesi, kes mind toetasid. Mul on kahju, et valimas käis väga vähe rahvast. Meie vald sai maakonnas teise tulemuse tagantpoolt vaadatuna: valimas käis vaevalt 50 protsenti valijaist. Kahju on ka sellest, et ei osata valida. Meie vallast said häälid peaaegu kõik kandidatuurid. Mul oleks südamest hea meel, kui Erki Nool aitaks kaasa staadioni ehitamisele, Heimar Lenk ja Inara

Luigas sotsiaalmaja rahastamisele jne. Kahjuks on valimised läbi ja need inimesed jõuavad Lahedale võib-olla mingi ime läbi või kampaania korras. Ei neid huvita, kas koolid on korras, miks on puudu inglise või eesti keele õpetaja. Loodan, et aitate nüüd ka ise valla tegemistele nii nõu kui jõuga kaasa. Ütleb ju vanarahva tarkuski: kus viga näed laita, seal tule ja aita.

Käes on kevad. 18 soojakraadi on toonud hoolsamad inimesed õue koristustöödele ning puid ja põõsaid tagasi lõikama. Paljudes taluhoovides tehakse puid juba uueks kütteperioodiks. Pühapäeva õhtul oli õhk prahipõletamisest vingune. Kulupõletamise keeld on teinud inimesed valvsaks. Päästeametist küsiti isegi luba, kas võib natukenegi kulu põletada, sest maa on ju märg. Vastus on: Ei. Eelmise aasta kulupõlengute tagajärjel jäi mitu Eestimaa peret ilma koduta ja kulupõletamisel hukkus neli inimest. Prahti võib põletada lõkkes, ning seda ka ainult oma kinnistul nii, et see ei ole ohtlik oma kodule ega ka naabritele.

Kutsun kõiki üles oma kodu ümbrust korrastama. Loodan, et ka meie ettevõtjad, ühistud, korteriühistud, lasteasutused jt teevad oma territooriumil heakorrastustööd ja hoogtööpäevi. Jõudu tööle! Ärge oodake kaska ega korraldusi, vaid lihtsalt minge ja tehke oma meeleolu tõstmiseks. Küll siis ka märgatakse kiita ja tänada. Tulu selle töö eest ei saa, küll aga silmarõõmu endale ja teistele.

Üleminek suveajale on mõnegi väikese inimese elukorraldust häirinud. Lasteaeda ja kooli tulek on unega segi. Päev läheb ju pikemaks, aga ega seepärast siis õhtul varem magama minda. Minnakse ikka siis, kui väsimus jalad alt võtab. Head vanemad, vaadake oma suvised töö- ja puhkusegraafikud üle ja andke ka lasteaeda teada, millal teie laps suvevaheajale jääb. Lasteaiatöötajate puhkused on eri pikkusega ning sellest lähtuvalt saab nende puhkusegraafiku koostada. Plaanitud suvine puhkus algab lasteaias pärast jaanipäeva. Oluline on see info just selleks, et lasteaias uue hooaja algust kavandada.

Märtsivaheaeg on samuti läbi ja lapsed jälle koolis. Küll tundus see koolivaheaeg lühike ja vael ajal. Aga paraku peab uue hooaja õppima asuma, sest paar kuud on kooliaasta lõpuni, arvestuste ja põhikooli eksamiteni. Gümnasistid valmistuvad juba eksamiteks ja ootavad siis suve alguseni oma tulemusi.

Vana-Koiola kultuurimaja on hea ja hubane koht seltsielu edendamiseks. Läänud laupäeval olid koos meie eakad. Küllakosti töid Mõniste valla Meelespea laulu- ja tantsuansambel. Üks Mõniste naine ütles umbes nii: "Me käime koos igal kolmapäeval ja reedel, kõigepealt selleks, et meil endil oleks hea, ja siis selleks, et käia mööda Lõuna-Eestit ringi ja näidata, kui head me oleme. Ainult on vaja meeles pidada, et kaks korda nädalas tuleb teatud kellaaegadel kokku saada." Milline kaunis enesehinnang. Usun, et ka meil on palju selliseid toredaid inimesi, ent jääb puudu julgusest, et astuda esimene samm. Andke teada, mis kedagi huvitab! Käsitöönaised on organiseerinud mitu huvitavat väljasõitu: Türi lillelaadale, Ida-Virumaale jne.

Jälle on käes aeg kaasa rääkida, millal, kuhu minna. Kas on huvilisi? Andke teada ja üritame üheskoos korraldada.

Ees on aprill - naljakuu.

Sellel aastal on 1. aprill kirikukalendri järgi palmipuudepäeva ehk urbepäeva. Kes sel pühapäeval hommikul kauemaks magama jäi, sai urvaokstega vitsa, et laiskus välja ajada. Eks see üks lustiline kevadet kuulutav päeva ole. Vanarahvale ka kirikus käimise aeg.

Nädal hiljem on ülestõusmispäev. Meil on need tuntud ka munapäevade nime all. Uurige oma vanavanematelt, kuidas värvida mune looduslike vahenditega. See poeklants on ainult kaugel vaadatuna ilus ja seejuures veel kallis.

Tegelikult tahan öelda, et kevad on kiire aeg ka vallavalitsuse töös. Sotsiaalmajas on sisetööd täies hoos ja usun küll, et sügisel saab seal juba elulisemaid tegemisi alustada.

Loodan, et aprillis saame staadioni ehitamiseks riigihanke välja kuulutada, kuigi 1. maist muutub riigihankeseadus. Aga meie suvi on nii lühike ja iga päev venitamist maksab palju.

Muret teevad meie teed. Suurte masinatega on teed paljudes kohtades ära lõhutud. Eriti karm on metsavedu, sest suurele teele jõudmiseks peab väikesi külateid kasutama. Lähapäeval hõoveldame kõik teed üle. Eelarvesse on planeeritud ka teede remont, umbes 5-7 kilomeetri krusa pealevedu ja kraavitamise. Teeme pakkumised tee-ehitajatele.

Sooovin kõikidele päikeselist kevadet!

Kauneid hetki ja tundeid, mis tärkavad koos kevadega!

Usku, lootust ja armastust!

Laheda Vallavalitsuse määrus nr 2

14. märts 2007

Laheda valla teedel liikluspiirangu kehtestamine

Määrus kehtestatakse teeseaduse § 25 lõike 3 ja § 37 lõike 2 alusel. **Kehtestada Laheda valla teedel liiklemise piirang üle 6 tonni massiga sõidukitele.**

Määrus jõustub kolmandal päeval pärast avalikustamist.

Sirje Tobreluts, vallavanem

Kersti Käis, vallasekretäri kt

Järgigem jäätmehoolduseeskirja!

Kevade algust on märgata vulisevatetest vetest, linnulaulust ja säravast päikesepaistest. On kevadise suurkoristuse aeg.

Seoses sellega tuletame meelde, et Laheda Vallavolikogu 25.11.2004. aasta määrusega nr 14 on kinnitatud "Laheda valla jäätmehoolduseeskiri", mille 11. punkti kohaselt on jäätmete käitlemine, sh põletamine väljaspool selleks ettenähtud kohti

keelatud. Küttekolletes ja lõkkes võib loata põletada ainult immutamata ja värvimata puitu ning kiletamata paberit ja pappi. Omavoliiline jäätmete põletamine väljaspool kinnistu piire on keelatud.

Jäätmeid, mida seaduse järgi on lubatud põletada, võib põletada vaid oma kinnistul hunnikusse koondatult ja pideva järelevalve all.

Laheda Vallavalitsus

Toetustest metsamajandusele

Esmaspäevast kuni 13. aprillini saab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametit (PRIA) taotleda metsamajanduse toetust, mille eesmärgiks on aidata kaasa metsade säilitamisele ja arendamisele ning töökohtade säilitamisele maapiirkondades.

Metsamajanduse toetust saavad taotleda nii eraisikud kui ka metsaühistud. Eraisikud saavad toetust taotleda kahjustatud metsa taastamiseks ja noorendiku hooldamiseks, metsaühistud lisaks eespool nimetatud tegevustele veel metsahooldustehnika ja taimekaitsevahendite soetamiseks, ühistu tegevuse toetamiseks ja arendustegevuseks.

Kahjustatud metsa taastamiseks antakse toetust 11 700 krooni hektari kohta, noorendiku hooldamiseks kuni 2400 krooni hektari kohta.

Metsahooldustehnika ja taime-

kaitsevahendite soetamiseks antakse toetust kuni 50 protsenti abikõlblike kulude maksumusest.

Metsaühistu tegevuse toetamise puhul antakse toetust kuni 75 protsenti abikõlblike kulude maksumusest, kuid mitte rohkem kui 100 000 krooni ühe metsaühistu kohta, arendustegevuse puhul kuni 50 protsenti abikõlblike kulude maksumusest, kuid mitte rohkem kui 1 500 000 krooni ühe metsaühistu kohta.

Maaelu investeeringutoetuste büroo peaspetsialisti Kristel Meesaku sõnul on tänavuses taotlusvoorus eelarvesse planeeritud kokku ligi 15 miljonit krooni. Möödunud aastal määras PRIA kahes taotlusvoorus 255 taotlejale kokku 10,6 miljonit krooni toetust.

Koos taotluse esitamisega tuleb taotlejal, kes soovib toetust kahjustatud metsa taastamiseks või noo-

Laheda Vallavolikogu istung toimub 30. märtsil 2007.

Istungi päevakord:

- Audiitori määramine Laheda valla 2006. aasta majandusaruande auditeerimiseks.

- Riigivara tasuta võõrandamine. - Vallavolikogu sotsiaal- ja teravishoiukomisjoni koosseisu kinnitamine.

- Katastriüksuse Roosisaare (38501:003:0053) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine.

- Katastriüksuse Sooääre (38501:004:1363) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine.

- Katastriüksuse Järve (38501:003:1084) jagamisel tekkinud katastriüksuste nimede ja sihtotstarvete määramine.

- Vallavanema info.

rendiku hooldamiseks, esitada PRIA-le ka maakondlikus keskkonnateenistuses selle tegevuse kohta kooskõlastatud projekt. "Projekti kooskõlastamine keskkonnateenistuses võib aega võtta, nii et sellega tuleks juba varem arvestada," tuletas Meesak taotlejatele meelde.

Metsamajanduse toetuse puhul on tegemist "Riikliku arengukava 2004-2006" meetmega. Kuna eelmise aasta taotlusvoorus taotleti toetust vähem, kui eelarvesse planeeritud oli, saab seda toetust taotleda ka tänavu. Toetustaotlused tuleb esitada PRIA piirkondlikesse büroodesse.

Lisainfot metsamajanduse toetuse kohta saab PRIA keskusest Tartus, piirkondlikest büroodest ning koduleheküljelt <http://www.pria.ee/>

Kaire Mets,

Põlva maakonna arenduskeskuse juhataja

Hoia südant - hoiad elu!

Rasvase toidu söömine ei ole südamele hea

Rasv, mida toiduainetes leidub, ei ole ühesugune. Rasvad koosnevad erinevatest rasvhapetest. Kui toidus sisalduvas rasvas on rohkem polüküllastumata rasvhappeid, võib seda rasva pidada hoopis südamesõbralikuks rasvaks.

Polüküllastumata rasvhapete poolt on rikkad õlid ja kalad. Loomulikult ei tohi ka õli tarvitada väga suurtes kogustes, sest rasv on väga energiarikas. Kui inimene saab palju energiat, samas liigutab vähe, siis koguneb üleliigne kilodena kehale. Kindlasti kasutage praadimisel loomse rasva asemel väikeses koguses õli! Kalarasva ei maksa karta, sest peale kasuliku rasva sisaldub seal ka rohkelt organismile vajalikku D-vitamiini.

Praadimise asemel on tervislikum süüa keedetud või hautatud toitu. Kahjulikud on loomsed rasvad: need sisaldavad küllastunud rasvhappeid. Küllastunud rasva on toiduainetes sageli varjatult. Seda leidub vorstides, küpsetistes, kompekkides, koores ja paljudes teistes toiduainetes.

* Ühes viineris sisaldub umbes teelusikatäis rasva, 100 grammis shokolaadis on seitse teelusikatäit rasva.

* Enne kui toidu suhu paned, mõtle, mida see sisaldab. Pakendile on märgitud, millest see toiduaine

koosneb. Jälgi seda!

* Soola kogust toidus peab piirama.

* Vorst, sink, juust, konservid, puljongipulber, ketchup, kastmed, leib, sai, küpsetised sisaldavad soola.

* Organismile on vaja 3-5 grammi soola päevas. Soola asemel kasuta toidu maitsestamiseks ürte ja maitseaineid! Salatites kasuta salatikatmete asemel õli või mahla! Vähesole soolatarbimisele mine üle järk-järgult, et maitsemeel sellega harjuks.

* Suhkru hulka toidus peab jälgima. Rohke suhkurtarbimine mõjutab südant. Liigselt tarbitud suhkrust saadud energia, mida inimene ei jõua ära kulutada, muutub keharasvaks. Seal edasi on südamehaigused juba kerged tulema. Suhkur ja suhkrurikkad tooted (kommid, karastusjookid) on kahjulikud veel seetõttu, et ei sisalda kiudained, vitamiine ega mineraalaineid, mida oleks vaja, et süda terve hoida.

Pool liitrit karastusjooki sisaldab kümme teelusikatäit suhkrut. Kui iga päev juua selline pudelitäis karastusjooki, olete aastaga tarbinud 14 kilogrammi suhkrut. Inimesed, kes jooavad iga päev aga 1,5liitri pudeli karastusjooki, on aasta lõpuks endale n-ö sisse kühvelanud üle 40 kilogrammi suhkrut.

Lisaks rohkele suhkrule sisalda-

vad karastusjookid, mahlajookid ning kommid tihti ka tervisele kahjulikke aineid (värvained, säilitusained, stabilisaatorid). Eriti ettevaatlik tuleb olla selliste jookidega andmisel lastele.

Suure suhkruisaldusega tooteid võiks päevas tarbida 2-4 portsjonit. Üks portsjon on kaks teelusikatäit suhkrut, mett või moosi.

Soovitused südamesõbralikuks toitumiseks

* Vali väherasvased toiduained!

* Eelista tervislikke toiduvalmistamisviise!

* Piira keedusoola hulka toidus!

* Piira maiustuste ja karastusjookide tarbimist!

* Kui pruugid alkoholi, siis mõõdukalt!

Kui suur on täiskasvanu energiavajadus? Umbes 60 kg kaaluv vähe liikuv naine vajab ööpäevas 2000 kilokalorit, umbes 70 kg kaaluv vähe liikuv mees vajab ööpäevas 2700 kilokalorit.

Liikumine aitab hoida kehakaalu kontrolli all, ergutab ainevahetust, aitab hoida südant. Iga päev peab liikuma vähemalt pool tundi. Liikumine peab olema nauditav, jõukohane, regulaarne.

Ele Vaino, perearsti õde

Kevad saabus 21. märtsil kell 2.07

Kevad tuli öösel ja hommikuks oli ka päike kohal. Lumi on läinud, õhus on üle kümne kraadi sooja. On 21. märts. Ilm võib olla petlik ja vaevalt märtsikuine soe püsima jääb. Olgu nii või teisiti, päris talv lähemal ajal ikka tagasi ei tule. Sellepärast läksime ilusat kevadet soovima elupõlisele Tilsi lastekodu kasvatajale **Linda Kallasele (83)**.

Laheda valla sotsiaaltöötaja Kristina Laks ütleb, et Lindale lihtsalt tuleb abi pakkuda: ta ei tule seda iialgi ise küsima. Isegi silmaoperatsioonile oleks Linda läinud bussiga, kui naabri-Aili poleks helistanud, ja Kristina viis ta Võrru. Nüüd oligi vaja vaadata, kuidas silm on paranenud.

Silmaga on hästi. Kuid talv ei ole ka Lindast märki jätmata mööda läinud. "Ma olin nädal aega haige, kohe voodihaige!" imestab Linda, kes ei ole kolmkümmend aastat külmetushaigust põdenud. "Oma lollus, ise külmetasin. Ilm oli ilus ja pesu tahtis pesemist. Tahtsin oma noorust näidata," seletab ta Kristinale ja naerab lustiliselt.

Õnneks oli aitajaid. Lastekodu-Ülo sattus just siis külla. Naabri-Aili

helistab iga päev ja hoiab silma peal. See on maal vana ilus komme: vaadata hommikul üksiku inimese elukoha poole, kas korstnast suitsu tuleb. Nii nad siis sebisid Linda ümber, kuni haigus üle läks.

Koolivaheajaks oli Tilssi vanavanaema juurde tulnud pojatütre poeg Hardy, Tartu kommertsümnaasiumi neljanda klassi noormees.

"Mul on kümme lapselapselast, Hardy aitab kõige rohkem," seletab Linda. Nad kahekesi on hommikul juba kaks kärutäit puid metsast koju toonud, enne kui meie ette ütle mata sealt läbi põikame. Öhtupoolikul kavatsevad nad veel metsas käia.

Metsaga on Lindal eriline suhe. Kõik oma küttematerjali korjab ta metsast ja toob käruga koju. Metsas

on ta harjunud rääkima puude ja lindudega. Mets teeb meeleolu lahedaks. Metsaga suhtlema harjus ta palju aastaid tagasi, kui mees ja poeg õnnetult surma said. "Ma muudkui käisin metsas ja tegin puid. See viis mõtted mujale. Korra oli nii, et vanaaastaõhtul olin üks ja uue aasta hommikul ka. Külla minna ei tahtnud, naisterahval ei kõlba esimese jaanuari hommikul külla minna. Läksin metsa. Hõikasin kõva häälega: tere, mu metsakene! Vaatan, tihnikust tuleb jahimees välja. Ma päris ehmusin: äkki arvab, et Kallase Linda on lolliks läinud."

Kevad tuleb oma aiatöödega. Ühistu kasutab talu maid ja harib ka Linda peenramaad. Kartuli, kapsa ja muu aiavilja kasvatab Linda ise. Hardy lubab aidata, küllap aitavad ka teised. Piima toob Linda külast ja leiva poest. Õunapuud kannavad.

Lilleaiandusele ei hakka jõud peale, ja kui iluaed korras ei ole, siis pole tast ka rõõmu, arvab Linda. Kuid kevade saabumisest annavad märku akna all õitsevad lumikellukesed. Nad tulevad, õitsevad ja kaovad kuni järgmise kevadeni, et taas tulla, nõudmata mingit hoolt neilt, kel jõudu väheks jäänud.

"Aga sügisel, kui vihma sajab, mis saab siis?" tahab Kristina teada. "Kas sa lähed talveks linna?"

Pojatütar on kutsunud enda juurde Tartusse ja üks kunagine lastekodu laps on pakkunud tuba oma elamiseks, kuid Linda ütleb, et kuiervis lubab, ei taha ta oma kodust kuhugi minna. "Kuidas ma jätan oma kodu maha?"

Ja üksikuna ta ennast ei tunne, sest häid inimesi on ümberringi ning sidet noortega aitab hoida telefon.

Üldjuhul on inimese saatus üksindus. Kas mees või naine, pole vahet, oma viimased eluaastad veedab ta enamasti üks, eriti maal, sest noored on läinud. Paarirahvast lahkub ju ka esmalt üks.

Laheda valla kohta räägib Kristina, kes on vallas sotsiaaltööd teinud õige mitu aastat, et päris metsatagused abi vajavad vanainimesed on paigutatud naabervaldades asuvatesse hooldekodudesse. Sügisel saab valmis sotsiaalmaja, mis päästab nii mõnegi hädalise. Kuid vastu tahtmist ei tooda kedagi kodust ära.

Üksi elavaid puudega inimesi aitab valla koduhooldustöötaja Kristel Blauhut. Ta käib oma hoolealuste juures korra nädalas, on sideisik inimese, perearsti ja vallavalitsuse vahel. Käib apteegis ja poes, koristab, kannab talvel puud sisse ja kuulab ära inimese mured, rõõmud, juhtumused.

Kristina Laks on koduhooldustöötajaga rahul: "Tagasiside järgi tean, et Kristelit oodatakse, ta on usaldusväärne inimene. Lapsed on võib-olla kaugel ega saa tulla, aga Kristel läheb alati õigel, kokkulepitud päeval."

Kristina ütles, et vanad ja puudega inimesed võiksid talle oma muredest rohkem teada anda (tel 792 9440). Hea meel oleks kuulda ka headest asjadest. Iga arukas ettepanek on oodatud.

Naima Navi
MAIDU JAASONI foto

Tilsi põhikooli õpetajad õppereisil Soomes

Koolivaheajal käisid Tilsi põhikooli õpetajad **Maia Loorits, Astrid Reinvald, Eve Hütt, Marika Kõomägi, Olev Veberson, Sulev Arund, direktor Aivo Roonurm** ja allakirjutanu õppereisil Soome põhjapoolses väikelinnas **Kannuses**. Külaskäigu eesmärk oli tutvuda sealse haridus- ja kultuurieluga.

Tilsi põhikoolil on olnud juba aastaid head sõprussidemed Kannuse Juhani Vuorise kooliga, vahepeal aga jäi suhtlus pisut soiku. Tänu Aivo Roonurmele, kes on koostöövankri taas veerema pannud, sai teoks ka seekordne õppereis.

Kannuse koolide näitel saime teada nii mõndagi Soome hariduselust ja koolisüsteemist, mis on paljuski meie omast erinev. Soomlaste aine- ja õppekavad lähtuvad tegeliku elu vajadustest: õpilasi valmistatakse ette iseseisvaks eluks, õpetatakse elus hakkama saama.

Olulisemaks kui sadade keeruliste valemite pähetuupimist peetakse õppeaine vastu huvi tekitamist, õpilase loovuse ja individuaalsete võimete arendamist. Sellele aitab kaasa ka valikainete süsteem, mis rakendub keskastmes, alates 7. klassist. Valikainete hulka kuuluvad näiteks tööõpetus, käsitöö-, kunst- ja muusikaõpetus, kodundus.

Huvitav oli tundides käia. Tänu suurepärasele olmelistele ja tehnilistele võimalustele on sealne õppeprotsess igati atraktiivne ja huvitav. Suurem osa õppetööst toimub arvuti abil, paberitööd on vähe. Sõnatuks võttis, kui nägime tehniliselt ülihästi varustatud muusika-, tööõpetuse, käsitöö- ja kodundusõpetuse klasse ning spordisaale. Tuleb tõdeda, et sellise tasemeni on meil pikk tee.

Soome koolides püütakse igati

Reisigrupi majutuskoht oli Talvesõja veteranide pansionaat. Vasakult Andres Määr, Marika Kõomägi, Maia Loorits, Olev Veberson, Sulev Arund, Astrid Reinvald, Eve Hütt ja Aivo Roonurm.

ERAKOJU

vältida stressi, seda nii õpilaste kui ka õpetajate hulgas. Vahetundide ajal peavad õpilased õues viibima, see on rahustav ja tervislik. Õpetajatele on loodud hubased puhkenurgad. Koolimajades pole kuulda lärmi.

Õpetajaid pole Soomes koorimatud mõttetute lisäülesannetega, nad saavad väga palju oma aega ise planeerida. Vastupidi meie riigi õpetajalt viimast, vaid tal lubatakse rahulikult oma tööd teha. Oluline on õpetajatöö sisu.

Kõige tähtsam õppereisi osa oli otsene suhtlemine ja kogemuste vahetamine soome kolleegidega. Saime palju uusi kontakte ja leidsime häid koostöövõimalusi. Ka kultuuri poole pealt on olemas väljavaated koostööks. Meile esitleti kooli heal tasemelneidudekoori, kes valmistus konkursiks Ungaris.

Leidsime, et koor võiks lähemas tulevikus Laheda valda külastada. Paraku pole Kannuse kultuurielu kuigi elav ning taidluskollektiive on vähe. Eks see ole vist mingil määral seletatav soomlase kodulembuse ja rahuliku temperamendiga. Märkimist vääriks aga Kannuse puhkpilliorkester ja heal tasemel meeskvarsett. Loodame neidki tulevikus meil esinemas näha.

Lõpetuseks nimetan mõned märgusõnad, mis iseloomustavad Soomemaad: rahulikud inimesed, isamaa-armastus, inimesekesksus, hoolimine, kaunis mitmekesine loodus, ilusad linnad, rahulik liiklus.

Tänu veel kord kõigile soome kolleegidele ja eriti direktor Timo Viitalale, kes meile Kannuses asjalikud, toredad ja meeldejäädavad päevad kinkisid!

Andres Määr,
Laheda valla kultuurikorraldaja

Põlvamaa talimängudel kolmas koht

26. veebruarist 3. märtsini toimusid järjekordsed Põlvamaa talimängud. Varasematel aastatel on võistlused toimunud ühe või kahe päeva jooksul, kuid sel aastal otsustati selleks terve nädal pühendada. Eesmärk oli sundida inimesi rohkem kodust välja tulema ning panna nad mõtlema, kui palju aega nad enese vormis hoidmisele kulutavad või kas nad üldse sellega tegelevad.

Võisteldi 12 alal: suusatamises, meeste ja naiste paarisvõrkpallis, korvpallis, indiacas, jalgpallis, laskmises, ujumises, males, kabes, lauatenises, võistkondlikus mitmevõistluses ning VIP-juhivõistluses. Kokkuvõttes läksid arvesse üheksa parema ala punktid, nende seas olid kohustuslikud alad suusatamine ja VIP.

Laheda spordiklubi eest võistles talimängudel seekord 39 spordihuvilist ja see oli ka ainus võistkond, kes võttis osa kõigist aladest. Üldse osales talimängudel 20 spordiklubi ja muud asutust.

Eriti suur tänu suusatajatele, kes ei pidanud paljaks oma vanusele vastavat distantsi läbida. Medaliväärilisi tulemusi saavutasid oma vanuseklassis Taavi Filatov (3. koht) ja Enno

Austa (3. koht). Kuna suusatamine oli üks kohustuslikest aladest, andis see meile viienda koha.

Eriti hästi läks korvpallis ja teateujumises, kus saavutati esimene koht. Korvpalli mängisid Davis Kostõgov, Ilo Toom ja Kahro Peedosaar ning ujusid Diana Raja, Raigo Kivi ja Kajar Lepik.

Teise koha tõid laskurid Berit Vals ja Aivo Roonurm. Nende tulemus oli esimestega võrdne, kuid otsustavaks sai ühe laskja parem tulemus.

Teine kohustuslik ala - VIP-juhivõistlus - tõi samuti pjedestaalikohta: Olev Veberson tuli kolmandaks.

Punktide arvestuses kujunes selline esikolmik: Põlva politseiprefektuur 170 punkti, AS Põlva Piim SK Mumuu 164,5, Laheda spordiklubi 163 punkti. Järgnesid Mooste SK Mõis, OK Põlva Kobras, Nycomed Sefa AS, Ahja SK Sipelgas, Värskavald, Mikitamäe vald, Põlva linnavalitsus jne.

Laheda spordiklubi tänab kõiki, kes talimängudel osalesid. Loodame, et hea koostöö jätkub. Edukat harjutamist suvemängudeks! Need toimuvad 8.-9.juunil Verioral.

Davis Kostõgov

Kuldne ujujate kolmik: Kajar Lepik, Raigo Kivi ja Diana Raja.

DAVIS KOSTÕGOVI foto

Õnnitleme!

*Sul iga hommik saagu kingiks,
mis muudab argipäeva peoks.
Sul olgu õnne igas aastaringis
ja kõik su soovid saagu teoks.*

APRILL

ELFRIEDE OSTRA 88
PEETER TATTAR 84
ALMA-ALIDE PLADO 84
MARGARETA LÄVI 84
HARALDA SAAG 83
HERTA JÄNES 83
MARTA HAAVALO 82
ASTA HELENDI 80
JELENA VÖRU 79
ERICH PARKSEPP 74
KALJU VANA 72
AINO KIIK 70
AHTO HERNE 68
NIKOLAI KOORT 67
HEINAR PRÜKK 66
KARL-HEINO TIITSA 66
AIME URM 66
HEINO LAURITS 65
LEO SAAR 63
RAIVO PATRASON 62
ÕIE HINDRIKSON 62
KÜLLI TOOM 62

Mälestame

Mati Tikker 8.01.1965-4.03.2007
Hilja Laine 3.09.1927-14.03.2007

Teated

Laheda vallavalitsus ootab lastevanemate vabas vormis kirjutatud avaldusi laagrikohtade täitmiseks. Välja on pakkuda järgmised laagrikohtad: 4 kohta 7-12aastastele lastele Luunja laagrisse 11. - 19. augustini ning 6 kohta 7-14aastastele lastele Valgemetsa laagrisse 15. - 23. augustini. Avaldusi saab esitada kuni 27. aprillini. Lisainfo tel 792 9440 (Kristina).

Ettevõtjatele!

Tuletame teile meelde, et majandustegevuse registris olevate andmete õigsuse kinnitamiseks on aega 15. aprillini. Õigsuse kinnitamata jätmisel kustutatakse ettevõtte registrist. Taotluse vormide täitmise kohta saab infot: <http://mtr.mkm.ee/>

Kersti Käis, vallasekretäri kt

30. märtsil kell 16 Lahe raamatukogus kevadkompositsioonide tegemine. Mida kaasa võtta, selle kohta küsi infot tel 792 9354 või 5341 5865.

11. aprillil kell 11 Lahe mõisapargi koristamine.

Kõik vallaelanikud on oodatud! Kaasa võtta oma reha! Kui ilm koristustöid ei soosi, siis toimub sama ettevõtmine 19. aprillil.

13. aprillil kell 19 Vana-Koiola kultuurimajas maakondlik sõnakunstnike zhanripäev. Esinevad Põlvamaa sõnameistrid ja näitetrupid. Külalistena astuvad üles Heino Seljamaa ja Rõuge naljanaised. Õhtul tants ansambliga Hoia ja Keela.Tasuta.

20. aprillil kell 18 toimub jürripäeva jooks. Start Vana-Koiola kooli eest. Huvilistel on võimalus osaleda kepikõnnitreeningul. Korraldajad on Vana-Koiola kool, MTÜ Laheda Valla Team, Põlva spordikool.

30. aprillil kell 22 Tilsi põhikooli saalis volbripidu ansambliga Hellad Velled. Nõidade öödisko. Pilet 65 kr, nõidadele 35 kr.

Ave Blohhi juhivad kasvataja Evet ja kasvataja Astridit õigele matkarajale.

DAVIS KOSTÕGOVI foto

Tundmatuid radu mööda Mammastest Taevaskotta

Märtsivaheaeg oli ainult nädal aega pikk, kuid juba täis mõtteid pikast suvest, sest kohe on käes munade värvimise-koksimise pühad ja siis ta tuleb - suvi.

Vaheaja esimesel päeval, 17. märtsil, käis peaaegu kogu lastekodu seltskond, kes majas oli, rahvamatkal Mammastest Taevaskotta. Üritus oli tore ja väga hästi organiseeritud. Lastel oli lõbu laialt. Esiteks oli huvitav käia mööda

tundmatuid radu tuntud kohta - Taevaskotta.

Kui retk tehtud, söödi kõht korraldajate pakutatavat toitu täis ja siis läks võistlusteks. Peaaühinna - kaheksa purki borshisuppi - sai meie poiss Eger Hõim. Ürituselt tuldi tagasi rahuolevalt.

Vaheajaga mahtus veel Võrus kinos käik ja hulk aega õues. Et lund ei olnud, mängiti palli ja rulatati.

Kõigist neist ettevõtmistest said osa ka meie uued lapsed. Neid on nüüdseks juurde tulnud kümme. Nii suurt hulka uusi lapsi ei mäleta meie maja enam ammu.

Soovin kõikidele lastele, kasvatajatele ja õpetajatele viimaseks veer-nadiks jaksu ja kannatlikkust, sest mõelge, kohe on käes see kauaoodatu - suvevaheaeg.

Raido Kaljula,
Tilsi lastekodu direktori asetäitja

Tähistasime emakeele päeva

Kolmanda veerandi viimane päev oli Tilsi koolis eriline: tähistasime emakeele päeva pealkirja all "Keel kullas". Töösse olid haaratud kõik õpilased ja õpetajad.

Tegevuskeskusi oli kolm. Esimeses keskusel tutvustas meie kooli õpetaja ja kirjanik Allan Espenberg omakirjutatud üheksat raamatut.

Samas keskusel mängiti keelemänge ja lahendati humoorikaid ülesandeid.

Teises keskusel lauldi Andres Määri juhendusel seltskonnalaule, emotsionaalsust lisasid mitmesugused muusikariistad.

Kolmas tegevuspaik asus saalis nimetusega "Elu teatris", seal harjutati lavalist esinemist. Parimad lavas-

tused esitasid Lõkkarid ja seitsmes klass.

Lastele meeldisid kõik tegevused, eriti tunti rõõmu laulust ja pillimängust. Lõunasöögiks pakuti mulgiputru, mis on läbi aegade olnud eesti rahvustoit.

Reet Külaots,
Tilsi põhikooli huvijuht

Laheda lustlik laadapäev

Tilsi noortekeskus korraldab koostöös vallavalitsuse, Tilsi käsitööklubi, Laheda laenugrupi liikmete, Tilsi põhikooli ja Maaelu Edendamise Sihtasutusega **26. mail Tilsis "Laheda lustliku laadapäeva"**.

Laadale ootame kõiki Laheda valla inimesi ning tuttavaid, sõpru kaugemalt ostma, müüma ning meie programmist osa saama.

Laadapäevale on lubanud tulla juuksur, istikumüüjad, pannkoogiküpsetajad, käsitöömüüjad jne. Tilsi käsitööklubi avab samal nädalal ka oma käsitöönaütuse, laadapäevaks saab sellest näitusmüük. Huvilistele tahame teha väikse ringkäigu mõisa pargis koos giidiga. Laadalistele pakume lõbusat pillimängu ja lustlikku juttu põnevatele esinejatele kogu päeva jooksul. Pere väikse-

matele oleme samuti mõelnud.

Kutsume kõiki, kellel on midagi müüa, annetada, anda (kala, liha, talvest üle jäänud põllusaadused, munad, vanavara, lilled, kasutatud riided, küpsetised, loomad jne), oma kaubaga maikuu viimasel laupäeval Tilssi.

Mõttekas on enne registree-ruda, sest siis saame aidata müügilaudadega. Kuid ka viimasel minutil tulijad on tere-tulnud. Ei oota Leedu-Poola kauba müüjaid!

Meil on soov alustada Tilsis oma laadatraditsiooni, oleme seda pikalt plaaninud. Kõik ettepanekud ja ideed on teretunud! Registreerimine on alanud.

Infot saab Airi Varendilt (tel 5661 1560, airi.varend@mail.ee) ja Helle Kivilt (tel 5452 1962, hellekivi@hotmail.com).

Helle Kivi

Bussiliinide kasutajad!

Alates 27. maist sulgeb AS Go Bus liini nr 832 Põlva - Tilsi - Ridali - Võru. Liini sulgemise põhjenduseks on bussifirma toonud sõitjate vähesuse ning selle, et väga palju sõidetakse lühikesi vahemaid, mis ei ole firmale kasulik.

Loodame, et bussiliini kahjum ei ole tingitud piletitäitmisest. Makstes sõidu eest piletit vastu küsimata/saamata, soodustame ise bussiliikluse hõrenemist. Et seda ära hoida, küsige bussijuhilt alati piletit!
Laheda Vallavalitsus

Uued raamatud Tilsi raamatukogus

ILUKIRJANDUS:

Black, R. "Lissaboni parim lõbumaja"
Grauberg, J. "Läbi räga"
Saabre, K. "Mu kuninganna"
Abbot, J. "Paanika"
Ford, J. "Mõrvaiha"
Graham, H. "Saar"
Johansen, I. "Cira kuld"
Krenz, J.A. "Hädavaled"
Lowell, E. "Vale pantvang"
Sule, R. "Armastades kodutut"
White, M. "Pööripäev"
Vari, I. "Dolores"
Biin, A. "Pegelleitnandid"
Dovlatov, S. "Kohver"
Lattik, V. "Messias Järvamaalt"
Nykanen, H. "Raid ja poiss"
Pamak, O. "Lumi"
Buchan, E. "Teine abikaasa"
Ekbaum, S. "Kivi kiljatas aknasse."
Kivirähk, A. "Mees, kes teadis ussisõnu"
Perue, I. "Da Vinci pärand"
Rankin, I. "Põhjusi otsides"
Tohri, E. "Mürgiliblikas"

TEATME- JA TEADUSKIRJANDUS:

Kull, A. "Oskar Luts"
Sturm, C. "Pildid klaasil"
Gustavson, H. "Lugusid siit ja sealt"
Hiimäe, M. "Päiv ei ole päivale veli"
Kivi, K. "Eesti maja"
Mohrfeldt, A. "Jakob Hurda elu ja töö"
Toots-Pärnaste, L. "Wabariigist Vabariiki"
"IX täiskasvanud õppija nädal eestis 2006"
Lään, V. "Varia leksikon:III"
"Lastekirjanduse sõnastik""

Laheda Valla Sõnumid

Väljaandja: Laheda vallavalitsus ja volikogu
Põlvamaa, Tilsi side 63001, Tilsi küla
Tel 792 9380, e-post: lahedaleht@hotmail.ee

Toimetaja: Naima Navi Küljendus: AS Võru Teataja Trükk: AS Võru Täht
Ilmub kuu viimasel reedel.